

Програма Норвезької ради у справах біженців (NRC) в Україні

NRC розпочала свою діяльність в Україні наприкінці 2014 р. і наразі надає допомогу населенню Луганської та Донецької областей

Наша допомога

Від початку своєї роботи на Сході України NRC значно розширила свою діяльність у програмах гуманітарного реагування, основних сферах компетенції і географічному охопленні з метою задоволення гуманітарних потреб по мірі їх виникнення.

Стратегія NRC спрямована на задоволення потреб внутрішньо переміщених осіб (ВПО) і постраждалого в результаті конфлікту населення, особливо вздовж лінії розмежування (так звана «лінія зіткнення») в Луганській області та північних районах Донецької області (підконтрольна уряду територія). Як відомо, у цих регіонах осіло найбільша кількість переміщених осіб. NRC має польовий офіс у Станиці Луганській (Луганська область), а також надає послуги на контрольно-пропускному пункті «Майорськ»

**З травня по серпень 2017 р.
NRC допомогла
22 000 осіб**

шляхом реалізації програм «Інформування, консультування і правова допомога», «Житло і предмети побуту», «Продовольча безпека та життєзабезпечення»

Бюджет 2017 року: 51 мільйон норвезьких крон
Донори: Міністерство закордонних справ Норвегії (NMFA), Агентство ООН у справах біженців (UNHCR), Управління гуманітарними проектами Європейського Союзу (ECHO), Уряд Швеції (SIDA), Всесвітня продовольча програма ООН (WFP), Ватикан

Міжнародні співробітники: 9
Національні співробітники: 102

(Донецька область) з метою підтримки цивільного населення у прифронтових населених

пунктах. Це -- тисячі людей, що регулярно подорожують між підконтрольною і непідконтрольною уряду територіями та перетинають контрольно-пропускні пункти.

NRC надає базову підтримку для покращення умов життя найбільш уразливих категорій населення, постраждалого внаслідок конфлікту, через міжсекторальну допомогу та захист. У зв'язку з відносною стабілізацією ситуації в громадах, які проживають досить далеко від лінії фронту, та зниженням інтенсивності конфлікту в багатьох населених пунктах виникла необхідність переходу з етапу екстреного реагування до етапу раннього відновлення. Так, з 2016 р. NRC реалізує декілька проектів, спрямованих на задоволення таких потреб (життєзабезпечення).

Гуманітарна і політична ситуація

Незважаючи на три роки переговорів щодо врегулювання конфлікту на Сході України, бойові дії залишаються суворими реаліями життя для мільйонів людей, які постраждали внаслідок збройного конфлікту. Хоча сторони конфлікту намагаються виконувати пункти Мінських домовленостей-2, укладених у лютому 2015 р., досі відсутні ефективні кроки щодо розв'язання конфлікту.

Ситуація вздовж лінії розмежування на території Луганської і Донецької областей залишається досить нестабільною. Незважаючи на ескалацію конфлікту на початку 2017 р., протягом травня-серпня зменшилися випадки порушення режиму припинення вогню та жертв серед цивільного населення вздовж лінії розмежування. Можливо, це було обумовлено «хлібним перемир'ям» (яке не виконувалося в повній мірі). Проте, деякі населені пункти все ще потерпають від артилерійських обстрілів, підвищуючи загрозу для цивільних осіб, що проживають вздовж лінії розмежування або

Контакти:

Представництво у країні: м. Київ
Адреса: вул. Прорізна, 18/1-г, м. Київ,
01034, Україна

Директор представництва: Крістофер Мейлі
E-mail: ua.info@nrc.no
Телефон «гарячої» лінії: 0800 302 007

пунктів перетину між підконтрольною та непідконтрольною уряду територіями. До цього ж, зараженість мінами та нерозірваними боєприпасами є головною проблемою в багатьох районах та становить серйозну загрозу для цивільного населення в багатьох населених пунктах вздовж лінії розмежування.

Цивільне населення на Сході України все ще страждає від бойових дій. Відповідно до Плану гуманітарного реагування (HRP) на 2017 рік близько 4.4 мільйонів осіб прямо або опосередковано постраждали внаслідок збройного конфлікту; близько 4 мільйонів потребують гуманітарної допомоги (з початку 2017 р. кількість таких людей збільшилась на 200 000 осіб). Найбільше занепокоєння викликають цивільні особи, які проживають по обидві сторони лінії розмежування. Багато людей змушені були залишити територію конфлікту і переїхати до інших регіонів України або за кордон. Станом на вересень 2017 р., 1.59 мільйона осіб зареєстровано як внутрішньо переміщені, з них 1,283, 274 родин зі Сходу України та Криму (згідно з даними Міністерства соціальної політики України). Від початку конфлікту понад 10 225 осіб загинуло, 2500 з яких – цивільне населення; 25541 людину було поранено. Згідно з останнім звітом Моніторингової місії ООН з прав людини в Україні (серпень 2017 р.), серйозне занепокоєння викликають порушення прав людини.

Унаслідок бойових дій виникли серйозні гуманітарні потреби серед переміщених осіб та у прифронтових громадах. У багатьох населених пунктах, постраждалих через обстріли, особливо в прифронтових районах, жителі втратили доступ до основних життєво необхідних послуг. Частина населення має мізерний дохід, якого не вистачає для придбання медикаментів, продуктів харчування, оплати за опалення. Економіка в Україні страждає від серйозного економічного спаду внаслідок збройного конфлікту та поточних економічних реформ. Ціни на споживчі товари виросли набагато швидше порівняно з доходом багатьох сімей, і, таким чином, це негативно вплинуло на купівельну спроможність та рівень життєзабезпечення особливо вразливих категорій

населення, які серйозно постраждали від збройного конфлікту.

Свобода переміщення через лінію розмежування залишається однією з головних проблем. Кожного дня близько 36 000 цивільних осіб перетинають п'ять діючих пунктів пропуску (КПВВ) між підконтрольною та непідконтрольною уряду територіями (біля 1 мільйона осіб перетинали пункти пропуску кожного місяця протягом літа 2017 р.) для підтримки сімейних зв'язків, відвідування нерухомості, доступу до ринків, оздоровлення та отримання соціальних виплат на підконтрольній уряду території. Труднощі пов'язані із руйнуванням інфраструктури, але також із суворою дозвільною системою, яку було введено для перетину лінії розмежування між підконтрольною та непідконтрольною уряду територіями. Дійсно, на значній кількості пропускних пунктів мирні жителі часто годинами, а іноді днями стоять у чергах для перевірки документів за складних погодних умов. До того ж, пропускні пункти іноді вимушені припинити свою роботу через порушення режиму припинення вогню, локалізовані бойові дії.

Гуманітарний доступ

Доступ гуманітарних організацій до непідконтрольної уряду території залишається серйозною проблемою, що викликає занепокоєння у зв'язку з численними обмеженнями *де факто* влади та Уряду України. Введена «процедура реєстрації» *де факто* владою для міжнародних гуманітарних організацій призвела до припинення діяльності більшості з них наприкінці 2015 року та їх виходу з непідконтрольної території Донецької і Луганської областей. Станом на сьогодні, лише деяким міжнародним організаціям вдалося отримати дозвіл від *де факто* влади для здійснення діяльності на непідконтрольній уряду території.

Також Уряд України ускладнив процедури допуску гуманітарних організацій до непідконтрольної території. Гуманітарна спільнота продовжує відстоювати необхідність відкриття численних пропускних пунктів для проїзду на непідконтрольну уряду територію, спрощення процедур прискореної перевірки

гуманітарного вантажу та встановлення більш чітких правил для пересування співробітників гуманітарних організацій.

NRC відкрила офіс на непідконтрольній уряду території (м. Луганськ) в липні 2015 р. Проте, внаслідок введення *де-факто* владою «процедури реєстрації» для усіх міжнародних гуманітарних організацій (в Луганську і Донецьку), наприкінці вересня 2015 р. переважна більшість неурядових організацій, включаючи NRC, отримали повідомлення про заборону їх діяльності. З того часу NRC подавала численні запити до *де-факто* влади на здійснення гуманітарної діяльності на непідконтрольній уряду території. Проте, NRC все ще не отримала позитивної відповіді на подані запити. Незважаючи на це, NRC надає допомогу у вирішенні правових питань тисячам цивільних осіб з непідконтрольної уряду території на контрольно-пропускних пунктах у Станиці Луганській (Луганська область) та Майорську (Донецька область).

Діяльність NRC на Сході України

Ситуація в Україні залишається нестабільною та викликає занепокоєння в міжнародній спільноті. Потреби постраждалого від конфлікту населення досить різноманітні; NRC розробила комплексну програму, яка складається з програм «Інформування, консультування і правова допомога», «Житло та продовольча допомога» і «Продовольча безпека та життєзабезпечення», котрі спрямовані на задоволення потреб як у конфліктних, так і у пост-конфліктних районах. Через нестабільну ситуацію може відбуватися нове та вторинне переміщення; таким чином, NRC підтримує свою спроможність невідкладного реагування на гуманітарні потреби по мірі їх виникнення. До того ж, NRC намагається знизити ризики затяжного переміщення та почала реалізовувати підходи для вироблення довгострокових рішень для переміщених та приймаючих громад. У зв'язку з цим, NRC розпочала проекти, спрямовані на задоволення потреб задля раннього відновлення у певних населених пунктах.

Програма «Житло та предмети побуту»

Основні складові програми NRC «Житло та предмети побуту»: екстрена допомога (у першу чергу – продовольча допомога (NFI), допомога з відновлення житла, допомога на зимовий сезон, ремонт об'єктів соціальної інфраструктури. Програма «Житло та предмети побуту» реалізується в основному в прифронтових населених пунктах Луганської області (підконтрольна уряду територія). Протягом травня-серпня 2017 р. 3375 родин (7436 осіб) отримали допомогу від NRC для ремонту та відновлення своїх домівок. Діяльність NRC у рамках програми «Житло та предмети побуту» включала:

- надання матеріалів та грошової допомоги для ремонту пошкоджених будинків для 655 родин (1507 осіб); 597 родин отримали допомогу для дрібного або середнього ремонту та 58 родин – для ремонту серйозно пошкоджених будинків у 17 селищах Станично-Луганського, Новоайдарського та Попаснянського районів Луганської області.

447 сімей вже закінчили ремонтні роботи та заселилися до своїх домівок.

- допомога 29 родинам (77 осіб) у повному відновленні будинків, зруйнованих внаслідок артилерійського обстрілу, у семи селищах, розташованих вздовж лінії розмежування у Станично-Луганському та Попаснянському районах. Застосовуючи підхід особистої участі бенефіціарів у ремонті будинків, NRC надає будівельні матеріали і кошти на будівництво, а бенефіціари самостійно організують будівельні роботи. До того ж, 10 вкрай вразливих родин, які стали учасниками Проекту повного відновлення зруйнованих будинків NRC, отримали побутову техніку та/або меблі.

NRC надала предмети побуту найбільш уразливим родинам у прифронтових районах, включаючи:

- предмети гігієни для 100 родин з дітьми до одного року у 15 селищах Новоайдарського та Станично-Луганського районів;
- гігієнічні набори для 295 вкрай вразливих родин (554 особи) серед внутрішньо переміщених осіб (зокрема, незареєстрованих) та родин, котрі приймають переміщених осіб, малозабезпечених родин, літніх людей, ізольованих громад у шести селищах Новоайдарського та Станично-Луганського районів;
- 225 гігієнічних наборів для родин з прикутими до ліжка або немобільними членами родини; 467 осіб отримали таку допомогу в 13 селищах трьох прифронтових районів.

У зв'язку з потребами у безперебійному та якісному водопостачанні NRC доставила обладнання для ремонту водопроводу з метою покращення водної інфраструктури у двох містах Попаснянського району для 2045 родин (4487 осіб).

Інформування, консультування та правова допомога

Програма NRC «Інформування, консультування та правова допомога» спрямована на підтримку переміщених та постраждалих від конфлікту осіб у реалізації їх прав та подоланні правових перешкод

шляхом безоплатного надання інформації, підвищення обізнаності та юридичної консультації. Правова допомога надається жителям Луганської і Донецької областей у центрах правової допомоги NRC (у м. Северодонецьк, Станиця Луганська та Краматорськ, а також на КПВВ «Майорськ»), відвідування пункту тимчасового перебування переміщених осіб у м. Северодонецьк, під час виїзду мобільних бригад юристів, консультацій вдома для літніх людей та людей з обмеженими можливостями, групових інформаційних сесій та за телефоном «гарячої» лінії.

Загалом, протягом травня-серпня 2017 р. на Сході України NRC надала інформаційні послуги для 2675 осіб під час 197 групових інформаційних сесій; правові консультації для 2767 осіб та правову допомогу для 201 особи; до того ж, 173 особи, переважно представники органів влади та громадських організацій, взяли участь у тренінгах стосовно прав внутрішньо переміщених осіб. Юристи NRC надають правову інформацію на пропускних пунктах у Луганській та Донецькій областях. З метою задоволення високого попиту на правову інформацію на початку 2017 р. було відкрито новий центр правової допомоги на КПВВ «Майорськ» між підконтрольною та непідконтрольною уряду територіями. Функціонування цього центру забезпечується Донецьким обласним центром безоплатної вторинної правової допомоги шляхом взаємодії з NRC.

Для подолання правових перешкод, які негативно впливають на переміщених осіб, NRC тісно координує свою діяльність з Міністерством з питань тимчасово окупованих територій і внутрішньо переміщених осіб, військово-цивільними адміністраціями, департаментами соціального захисту, департаментами юстиції, міграційною службою, пенсійним фондом, органами опіки та піклування; також співпрацює з місцевими організаціями, міжнародними неурядовими організаціями та агентствами ООН.

Нагальними проблемами внутрішньо переміщених та постраждалих від конфлікту осіб залишаються: призупинення соціальних виплат та пенсій для внутрішньо переміщених осіб;

проблемні аспекти реєстрації ВПО через зміни у законодавстві та процедур призначення (відновлення) соціальних виплат для них; контрольні перевірки місць проживання ВПО; верифікація/ідентифікація пенсіонерів-ВПО в Державному банку «Ощадбанк» для отримання пенсій; складнощі з процедурою реєстрації спадщини; певні аспекти законодавчих норм щодо процедури отримання/відновлення втраченої/пошкодженої/знищеної цивільної документації; відсутність механізмів компенсації за пошкоджене/зруйноване або захоплене житло.

NRC надала кваліфіковану правову допомогу постраждалому від конфлікту населенню у декількох судових справах: справа неповнолітньої дівчини, що прибула без супроводу та без документів, які посвідчують особу, з непідконтрольної уряду території і народила дитину у Краматорській лікарні. За допомогою NRC молода матір отримала усю необхідну документацію: паспорт, ідентифікаційний податковий номер, довідку ВПО, а також свідоцтво про смерть її матері. По цій справі юристи NRC та центру вторинної правової допомоги надали спільну правову допомогу та представляли інтереси позивачки у суді. Ця справа стала прикладом того, як NRC допомагає подолати правові перепони: (1) як отримати нову цивільну документацію, (2) як пройти повну процедуру отримання спадщини, (3) як зареєструвати право власності та (4) як захистити права на щомісячну адресну грошову допомогу.

Протягом травня-серпня 2017 р. NRC організувала низку семінарів, круглих столів та тренінгів:

- Спільно з Головним територіальним управлінням юстиції у Луганській області провела семінар «Доступ до правосуддя: практичні аспекти захисту соціальних прав ВПО та людей, постраждалих у результаті конфлікту» в м. Северодонецьк для 29 юристів територіальних органів міністерств та інших центральних органів виконавчої влади, державних підприємств, установ та організацій.
- Спільно з Головним територіальним управлінням у Донецькій області організувала тренінг «Міжнародні стандарти захисту прав і

свобод внутрішньо переміщених осіб та людей, постраждалих у результаті конфлікту» у м. Святогірськ для 25 співробітників управління юстиції.

- Спільно з неурядовою організацією «Українська Гельсінська спілка з прав людини провела тренінг «Міжнародні стандарти захисту прав людини: житлові, земельні та майнові права людей на Сході України» у м. Святогірськ для 20 юристів NRC та центрів безоплатної вторинної допомоги.
- Провела тренінг «Надання первинної правової допомоги органами місцевої влади внутрішньо переміщеним особам та населенню, постраждалому в результаті конфлікту на Сході України вздовж лінії розмежування» у м. Северодонецьк для 20 керівників місцевих та державних органів виконавчої влади з прифронтового Станично-Луганського району (Луганська область).
- Спільно з Радою адвокатів Одеської області організувала тренінг «Правова допомога для внутрішньо переміщених осіб: законодавча база та судова практика» для 25 адвокатів з Києва, Одеси, Черкас, Херсона, Полтави та Чорноморська з метою покращення якості правової допомоги, що надається внутрішньо переміщеним особам.
- Провела тренінг «Стандарти міжнародного гуманітарного права, національне законодавство у сфері захисту прав внутрішньо переміщених осіб та людей, що постраждали в результаті конфлікту на Сході України» у прифронтовому м. Щастя для 25 представників місцевих та міжнародних неурядових організацій.
- Провела тренінг «Доступ до правосуддя: судова практика та законодавство у сфері захисту прав внутрішньо переміщених осіб та людей, що постраждали в результаті конфлікту» у м. Северодонецьк для 22 юристів територіальних органів міністерств та інших центральних органів виконавчої влади, державних підприємств, установ та організацій.
- Спільно з представниками Апеляційного суду та Головним територіальним управлінням юстиції у Луганській області провела тренінг «Вторинна правова допомога для внутрішньо

переміщених осіб та людей, постраждалих у результаті конфлікту: судова практика та законодавча база» у м. Кремінна (Луганська область) для 23 юристів та адвокатів державних центрів вторинної безоплатної допомоги у Луганській та Харківській областях.

- Спільно з представниками Державної міграційної служби, органами місцевої влади та міжнародних і національних неурядових організацій провела 2 круглих столи «Паспортна документація, реєстрація місця проживання внутрішньо переміщених осіб та людей, що проживають на непідконтрольній уряду території» з представниками Державної міграційної служби, місцевих органів влади, міжнародних та місцевих неурядових організацій у мм. Северодонецьк та Краматорськ.
- Провела круглі столи із захисту прав внутрішньо переміщених осіб з представниками державних органів, неурядових організацій та центрів безоплатної правової допомоги в Луганській та Донецькій областях.

NRC провела 103 дво/багатосторонніх зустрічей з представниками виконавчої, судової і законодавчої влади, громадськими та міжнародними організаціями та взяла участь у 19 засіданнях робочих груп, зборах та подібних заходах.

NRC продовжила адвокацію щодо питань соціальних виплат та пенсій ВПО і пенсіонерів, що проживають на непідконтрольній уряду території; розробка механізму компенсації за житло, пошкоджене або зруйноване від бойових дій. З метою підтримки адвокаційної кампанії було опубліковано декілька матеріалів: інформаційні записки «Нові правила пенсійного забезпечення, що дискримінують внутрішньо переміщених осіб з інвалідністю» і «Люди на Сході України: без житла та компенсації»; правова довідка/ «Справа Петрової» на основі чинної судової практики з компенсації за зруйноване майно; та приклад з практики «Соціальне житло для внутрішньо переміщених та осіб, що постраждали від конфлікту: порівняльний аналіз проектів у

Бахмуті, Слов'янську та Краматорську». Разом з іншими національними та міжнародними організаціями NRC взяла участь у підготовці звіту «Зарубіжний досвід у вирішенні житлових проблем та компенсації за зруйноване/пошкоджене житло для ВПО», у якому проаналізовано досвід Вірменії, Азербайджану, Боснії та Герцеговини, Колумбії, Кіпра, Грузії, Молдови і Сербії, а також надано рекомендації для України.

У рамках захисту і реалізації житлових, земельних та майнових прав, NRC продовжує очолювати Технічну робочу групу з питань житла, землі та майна за участю членів Кластера з питань захисту та Кластера з питань житла в м. Київ, Северодонецьк і Краматорськ. Шляхом підтримки NRC технічної робочої групи, успішної адвокаційної кампанії щодо вирішення проблеми забезпечення житлом внутрішньо переміщеного і постраждалого від конфлікту населення Міністерство з питань тимчасово окупованих територій і внутрішньо переміщених осіб України розширило і обрало комплексний підхід до концепції довгострокових житлових рішень, яка раніше обмежувалася певними категоріями ВПО. Окрім цього, Міністерство регіонального розвитку України опублікувало пояснювальну записку, яка скасувала раніше передбачений законом дозвіл на будівництво та відновлення житла, що було пошкоджено або зруйновано в результаті конфлікту на Сході України, і тим самим розширило можливість надання гуманітарної допомоги.

У червні 2017 р. NRC організувала низку заходів для дітей, які проживають у населених пунктах вздовж лінії розмежування у Донецькій та Луганській областях і публічні заходи, присвячені Міжнародному дню захисту дітей. Майже 950 дітей різноманітного віку взяли участь у заходах з підвищення правової обізнаності.

З метою поширення правової інформації було видано три нові буклети NRC: («Як отримати паспорт вперше, відновити або замінити втрачені чи пошкоджені паспорт та картку платника податків (ІПН)», «Призначення та відновлення виплати щомісячної адресної матеріальної допомоги») та два буклети: «Дорожня карта

переселенця у Луганській області» та «Дорожня карта переселенця у Донецькій області».

NRC продовжила співпрацю із стратегічним партнером – Українською Гельсінською спілкою з прав людини (УГСПЛ), у вирішенні систематичних питань, які турбують внутрішньо переміщених осіб та постраждале в результаті конфлікту населення на Сході України. Окрім представництва інтересів у судах, було розширено співпрацю із нарощування потенціалу юристів NRC та юристів центрів вторинної правової допомоги, адвокатури з пенсій, а також у питаннях житлових, земельних та майнових прав.

Програма «Продовольча безпека та життєзабезпечення»

Насилля та переміщення, які відбуваються і на даний момент, негативно вплинули на сільськогосподарський сектор -- як на фермерів-підприємців, так і на великі фермерські підприємства на Сході України. Наразі, доступ до продуктів харчування викликає серйозне занепокоєння в населених пунктах, постраждалих від конфлікту, особливо вздовж лінії розмежування. Міжорганізаційна оцінка вразливості (IAVA) (вересень 2016 р.) виявила, що громади, які проживають вздовж лінії розмежування, а також переміщені особи у сільській місцевості мають обмежений доступ до продовольства, доходу, ринків, життєзабезпечення, землі, а також позбавлені гарантії прав володіння майном. Згідно із оцінками, які проводилися в середині 2017 р. Кластером продовольчої безпеки загальна кількість осіб, що відчувають нестачу продовольства на Сході України, підвищилася на 15%. Ситуація потребує все більшого втручання щодо відновлення сільськогосподарського виробничого потенціалу та підтримки громади у відновленні ресурсів та інфраструктури з метою забезпечення стабільного продовольчого виробництва та/або створення джерел доходу.

Програма «Продовольча безпека та життєзабезпечення» спрямована на покращення рівня сільськогосподарського виробничого потенціалу та стабільного життєзабезпечення, покращення доступу до сільськогосподарських

ринків для громад уздовж лінії розмежування в Луганській області (підконтрольна уряду територія) та підвищення потенціалу місцевих організацій для підтримки життєзабезпечення та продовольчої безпеки. Загалом протягом травня-серпня 2017 р. NRC надала допомогу 8738 особам через проекти продовольчої безпеки та життєзабезпечення. Зокрема, 1877 родин отримали готівку на придбання засобів сільськогосподарського виробництва. Родини самостійно обирали засоби, виходячи з індивідуальних потреб для здійснення сільськогосподарської діяльності. NRC також доставила 8000 курей яйценосної породи для 200 родин, що проживають вздовж лінії розмежування. Цей проект допоможе родинам створити дохід, а також урізноманітнити харчовий раціон людей. NRC також доставила 1.5 тони риби з метою підтримки місцевих ставків прифронтових громад. Така допомога розрахована на 205 родин та сприяє створенню доходу, а також є джерелом протеїну для найбільш вразливих людей.

NRC зареєструвала 555 родин для участі у проекті «Продовольство за активи» та 300 родин для проекту «Продовольство за навчання» у Луганській області. Проект «Продовольство за активи» спрямований на надання допомоги тим, хто відчуває нестачу продовольства та найбільш уразливим родинам і громадам, що мешкають вздовж лінії розмежування, з метою їх задіяння у будівництві об'єктів та ремонті інфраструктури, необхідних для стабільного життєзабезпечення. Особлива увага приділяється ремонту об'єктів інфраструктури, таких як теплиці, сади, дороги, водопровідні системи, а також розчищення земель для сільськогосподарських потреб. У рамках цього проекту відібрані уразливі родини отримують щомісячну грошову допомогу у розмірі 66 доларів США на сім'ю, якої достатньо для придбання основних продуктів харчування. Проект «Продовольство за навчання» здійснюється шляхом проведення тренінгів у професійно-технічних навчальних закладах; по закінченню 3-6 –місячних курсів випускники отримують сертифікати, які відповідають державним стандартам освіти. Учасники проекту навчаються на курсах перукаря, дизайнера одягу, оператора комп'ютерного набору, електрогазоварника, маляра, майстра манікюра та педікюра. Протягом травня-серпня 2017 р.

загалом 885 осіб отримали фінансову допомогу в рамках цих двох проектів.

NRC також надає підтримку розвитку малого бізнесу, який сприятиме економічному відновленню на території Луганської області. NRC провели 13 тренінгів з розвитку бізнесу для 318 підприємців, переважно ВПО та деяких приймаючих родин. Підприємці, які пройшли тренінги, подали заявки на розвиток малого бізнесу. Відібрані учасники проекту будуть отримувати гранти до 1000 дол. США для розвитку малого бізнесу. Окрім фінансової підтримки підприємці також отримують правову допомогу щодо реєстрації бізнесу та оподаткування.

NRC підтримала ізольовані громади у Попаснянському районі (м. Золоте) з метою покращення економічного стану родин. Так, 18 родин (52 особи) отримали ручні преси та електричні подрібнювачі. За допомогою цього обладнання родини зможуть самостійно виробити екологічно чисті паливні брикети з органічних відходів, і це дозволить їм зекономити на придбанні дорогого палива.